

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 16

Рівне-2009

„Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 16. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2009. – 313 с.

Збірка вміщує результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на I Міжнародній науково-практичній конференції молодих дослідників, аспірантів, магістрантів 9-10 грудня 2009 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог);

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ);

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський);

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці);

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ);

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне)

Згідно постанови президії ВАК України часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії” визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 27 листопада 2009 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

СЕКЦІЯ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

УДК 027.1(477)

Сергій Снюк, аспірант Рівненського державного гуманітарного університету (науковий керівник к.п.н. доц. І.В. Міляевич)

СЛІДИ КУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВОЛИНІ ТА МАЛОПОЛЬЩІ У ВОЛИНСЬКІЙ КНИЖНОСТІ ДОБИ ВОЛОДИМИРА ВАСИЛЬКОВИЧА

“Шлях до національної свідомості був вимощений книгами”. Ці слова знаного історика Ореста Субтельного [11, 203] набувають особливого змісту, коли згадуємо подвижників, які стояли біля колиски вітчизняної книжності і, разом з тим, біля витоків української державності. У нашу історичну пам'ять вкарбовано цілий ряд імен знаменитих книжників княжої доби: Великий князь Київський Ярослав, що “до книг мав нахил, читаючи часто вдень і вночі, любив книги і многі списавши, положив у церкві Святої Софії, що її спорудив сам” [6, 89], князь-книжник Святослав Ярославич, з бібліотеки котрого укладалися знамениті “Ізборники” і Володимир Мономах, літературно-філософські твори якого “Поучення дітям”, “Послання до князя Олега”, “Молитва” виявляють неабияку книжну ерудицію автора набуту при користуванні добре укомплектованою (чи не власною) книгозбірнею.

Постаттю співмірної величини у цьому ряду є і волинський князь Володимир Василькович. До вітчизняної історії він і увійшов з характеристикою, даною автором Галицько-Волинського літопису: “книжник великий і філософ, якого ото не було в усій землі і після нього не буде” [6, 442].

Втім, попри часті згадки в науковій літературі, Володимир Василькович не став символом своєї епохи, як, скажімо, його славетний дядько Данило Романович, князь галицький.

Дану тенденцію можна пояснити доволі просто – діяльність Володимира Васильковича, особливо в останні роки його княжіння, рідко призводила до подій якими, прийнято визначати досягнення народів. З цієї причини деякі історики, зокрема В. Пашуто, дозволяли собі бачити Володимира Васильковича князем, який, “замкнувшись у вузькому колі своїх невеличких справ... із неприязню дивився на широку міжнародну політику Лева, особливо – на його тісні стосунки з татарами, не бажаючи рахуватися з тим, що галицький князь вже в силу географічного положення своїх розлогих володінь був вимушений продовжувати політику свого батька, князя Данила” [9, 110], обґрунтовуючи свої висновки припущенням про те що “Володимир Василькович військовими доблестями не вирізнявся” [9, 112]. Справді, вимальовується дивний, як для мілітаризованого XIII століття персонаж, котрий, на думку Михайла Грушевського, “займав у політиці переважно пасивну роль” [2, 104].

Однак інші, не менш авторитетні, історики обережніші в оцінках. Зокрема, провідний дослідник Галицько-Волинської доби І. Крип'якевич зазначає, що Володимир Василькович являв собою “інший тип” князя [5, 82], “був більш спокійний і зрівноважений, це давало йому перевагу серед князів” [5, 107]. Порівняльну характеристику результатів княжіння Володимира Васильковича подає М. Котляр: “... в кінці XIII століття Володимирське князівство було своєрідним оазисом благополуччя і добробуту загалу Волинської людності. Тоді як інші частини Галицько-Волинської Русі перебували в стані розрухи, великою мірою викликаною нерозумною і недалекою поведінкою своїх князів, синів Данила, що воліли вирішувати справи зовнішньої і внутрішньої політики єдиним шляхом – шляхом війни” [4, 26–27]. І додає лаконічну, але промовисту деталь: “Коли в XIV столітті нащадкам Льва пощастить так-сяк на час сполучити Галич з Волинню, вони будуть змушені перенести столицю князівства до Володимира, бо Галич перебуватиме в занепаді” [4, 28].

Поруч із активною економічною та дипломатичною діяльністю, Володимир Василькович значну увагу приділяв духовній культурі. За княжими наказами та його коштом велися спорудження та реконструкція цілого ряду храмів.

При дворі Володимира Васильковича діяла бібліотека, котра нараховувала не менше п'ятдесяти двох книг і не поступалася тогочасним книгозбірням світських та церковних володарів Східної Європи [10].

Найімовірніше, з опорою саме на фонд бібліотеки Володимира Васильковича був упорядкований Галицько-Волинський літопис. А княжий скрипторій (цій книгописній майстерні присвячена ґрунтовна стаття Я. Запасака [3]) розмножив цей видатний твір вітчизняної історіографії у кількох примірниках, котрі стали протографами відомих нині списків (йдеться як мінімум про три екземпляри).

У колі наближених до Володимира Васильковича книжників була створена оригінальна редакція юридично-клерикального кодексу – “Кормчої книги”, яка згодом стала основою для запозичень та наслідувань [8].

Вивченню окремих аспектів книжкової культури Волині XIII століття протягом останнього двадцятиліття були присвячені дослідження Я. Запасака, В. Фрис, П. Кралюка. Однак темі зарубіжних зв'язків Волинського княжого книжкового осередку, які відобразилися у його діяльності та надбаннях, досі не приділялось достатньої уваги.

Між тим, підстав для констатації таких зв'язків маємо достатньо. Зокрема, ряд дослідників стверджують, що життєпис Данила Галицького, котрий є складовою частиною Галицько-Волинського літопису, писався за зразками рицарських романів [1, 660]. Твори такого жанру, не знані на Русі, набули широкого розповсюдження в католицькій частині Європи саме у другій половині XIII століття.

Уміщений у Галицько-Волинському літописі опис книг, які князь Володимир Василькович подарував храмам Волині та інших земель – перше явище подібного жанру бібліографії у православному культурному просторі – за структурою вельми подібний до інвентарів приватних бібліотек краківських єпископів початку XIII століття, хоча й вигідно відрізняється від останніх, як якістю бібліографічного опису, так і підходом до книги як до явища культури, а не тільки матеріальної цінності.

Книги, що вийшли з-під пера і пензля майстрів скрипторію Володимира Васильковича, у своєму мистецькому оформленні відображають найактуальніші тенденції візантійського книгописання. Зокрема, на думку Я. Запасака, мініатюри Волинського Євангелія, котре нині зберігається у Третьяковській галереї, є близьким аналогом, щоправда виконаним на вищому мистецькому рівні, візантійських книжкових ілюстрацій у стилі палеологівського ренесансу, котрий поширився після 1261 року [3, 192–193].

Автори Галицько-Волинського літопису отримували своєчасні і детальні відомості про стан справ у державах Європи від Нідерландів до Краківського князівства і відобразили це на сторінках твору.

Приклади можна множити ще. Варто також додати, що існувало потужне комунікаційне забезпечення для здійснення даних зв'язків. Завдяки виваженій політиці Володимира Васильковича, його столиця стала в кінці XIII століття чи не найвагомішим у регіоні центром міжнародної торгівлі. Зокрема, описуючи похорон Володимира Васильковича, літописець спеціально зазначає, що “плакало тоді над ним усе множество Володимирське – мужі, і жони, і діти; німці, і сурожці і новгородці” [6, 445]. Тобто у Володимирі Волинському існували колонії іноземних купців, які мали свої транспортні комунікації, якими, принаймні частково, здійснювався і культурний обмін.

Дане повідомлення є лише спробою окреслити питання, яке безсумнівно заслуговує на більш детальне вивчення. Зокрема предметом спільних досліджень могли б стати зв'язки у сфері книжкової культури між Волинню та Малополюшею.

Взаємини з володарем Краківського столу Болеславом Встидливим були для Волинського князя непростими, проте нетривалі збройні конфлікти, викликані здебільшого прикордонними непорозуміннями переривалися тривалими періодами взаємодопомоги та співпраці. До цього не в останню чергу спричинялися родинні зв'язки – Болеслав доводився Володимирі дядьком. Та й основні політичні принципи обох володарів збігалися – на княжих з'їздах краківський князь говорив не про “оголошення війни ворогам, ані розширення кордонів ... але справи, що стосувалися слави Божої і добра ближніх” [7, 111]. Відтак близько 1276 року князі укладають мирну угоду. Процедура її узгодження однозначно вимагала обміну посольствами. Саме в цей час волинські книжники могли ознайомитись із книжковими скарбами Кракова, запозичити для себе нові форми документів, наприклад – згадані вище інвентарі приватних бібліотек краківських єпископів початку XIII століття.

Однак в царині книжності маємо можливість припустити наявність ще тісніших зв'язків Володимирського та Краківського княжих дворів. Для цього знову повернемося до генеалогії.

У батьків Болеслава – краківського князя Лешка Білого та погоринської княжни Гремислави Інгварівни народилися ще дві доньки. Олена Лешківна стала дружиною Волинського князя Василька Романовича і матір'ю князя-книжника Володимира Васильковича. Натомість її сестра Саломея, ще дитиною видана за угорського королевича Кальмана, встигла кілька років побути галицькою королевою (за угодою між Лешком і угорським королем Андрашем II) [7, 108]. Після вигнання з Галича (1221) та смерті чоловіка (бл. 1241 року) Саломея вступає до ордену Кларисок. Спільно із матір'ю Гремиславою ініціювала заснування та розбудову монастиря у Завихості, та збирала у ньому приватну бібліотеку. Згадка про неї міститься у заповіті Саломеї. Серед книг, котрі Саломея заповідала своєму братові, краківському князю Болеславу Студливому, були “як богослужєбні, так і наукам служачі” [12, 60]. Відтак варто припустити отримання Володимиром Васильковичем частини книг своєї бібліотеки із польських земель – у посагу матері Олені Лешківни, у дарунках від тітки Саломеї Лешківни та дядька Болеслава Студливого Краківського. Принаймні традиція таких книжкових дарунків між польським князями відома ще з попереднього XII століття [13].

Беручи до уваги згаданий вище факт, що навіть княгиня-черниця тієї доби мала у своїй бібліотеці “богослужєбні, так і наукам служачі”, можемо припустити, що вони могли становити суттєвий інтерес і для православного князя, мати певний вплив на розвиток книжкової культури Волині у згаданий період. Волинські книжники, зберігаючи давньоруські традиції творчо засвоювали і досвід колег західного світу.

Джерела та література

1. Брайчевський М. Твори. Т. 1. / М. Брайчевський – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2004. – 718 с. – Бібліогр. в підрядк. прим.
2. Грушевський М. Історія України-Русі. Т. 3. / М. Грушевський. – К.: Либідь, 1993. – 608 с. – Бібліогр. в підрядк. прим.
3. Запаско Я. Скрипторій волинського князя Володимира Васильовича / Я. Запаско // Записки НТШ. – Л., 1995. – № 123. – С. 123–128.
4. Котляр М. Галицько-Волинська Русь другої половини XII–XIII століття / М. Котляр // Галицько-Волинський літопис [За ред. чл.-кор. АН України М. Ф. Котляра]. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 7–29. – Бібліогр. в підрядк. прим.
5. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство / І. Крип'якевич. – Л.: Інститут українознавства, 1999. – 220 с. – Бібліогр. в підрядк. прим.
6. Літопис Руський / [Пер. з давньорус. Л. Махновця; відп. ред. О. Мишанич]. – К.: Дніпро, 1989. – XVI+591 с. – Бібліогр.: у тексті та в підрядк. прим.
7. Мазур О. Перша галицька королева / О. Мазур // Княжа доба: історія та культура / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; відп. ред. Я. Ісаєвич. – Л., 2007. – С. 106–114.
8. Панишко С. До питання про поїздку Володимира Васильовича в Орду у 1286 році / С. Панишко // Волинська книга: наук. зб. – Острог, 2005. – С. 109–113. – Бібліогр.: с. 113 (9 назв).
9. Пашуто В. Очерки истории Галицко-Волынской Руси / В. Пашуто; АН СССР, Институт истории. – М.: Изд АН СССР, 1950. – 330 с. – Бібліогр.: с. 307–315 та в підрядк. прим.
10. Синюк С. Бібліотека Волинського Князя Володимира Васильовича / С. Синюк // Вісн. Кн. палати. – 2009. – № 1. – С. 35–37.
11. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний. – К.: Либідь, 1991. – 718 с.
12. Hornowska M. Zbiory rekopismienne w Polsce sredniowiecznej / M. Hornowska, Zditowiecka-Jasienna H. – [б.м.]: IPN, 1947. – 328 s. – Бібліогр. в підрядк. прим.
13. Potkowski E. Książka rekopismenna w kulture Polski sredniowiecznej / E. Potkowski. – Warszawa, 1984. – 448 s. – Бібліогр. в підрядк. прим.

УДК 265.39

Ольга Тимошук, здобувач Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України (науковий керівник д.ф.н. В.І. Любашенко)

СОЦИНІАНИ НА ВОЛИНІ

Формування социніанства на теренах польсько-литовської держави відбулося на зламі XVI–XVII ст. і набуло у цей період найбільшого розмаху: налічувало від 150 до 200 громад, кожна з яких нараховувала по 100–150 осіб [8, 117]. Аналіз джерел та літератури дає можливість вірогідно встановити хронологічні рамки поширення социніанства на Волині та здійснити періодизацію цього процесу. Социніанство проникає на Волинь у 60-х рр. XVI ст. і у різних формах протрималося до середини 50-х рр. XVII ст. В кінці XVI – першій третині XVII ст. социніанство в Речі Посполитій налічувало від 150 – до 200 громад, де було по 100–150 осіб [8, 117]. На Волині вони діяли у Бабині (30-ті рр. XVII ст.), Берестечку (приблизно 40-ві – поч. 50-х рр. XVII ст.), Дожві (1646–1653 рр.), Галичанах (40–50-ті роки XVII ст.), Дорогостаях (кін. XVI – 40-ві рр. XVII ст.), Запоріві (згадується у 1618 р.), Іваничах (40–50-ті рр. XVII ст.), Камінь-Каширському (згадується у 1641 р.), Ляхівцях (пер. пол. XVII ст.), Милоставі (поблизу Клевая), Острозі (згадується у 1617–1618 рр.), Острополі (община заснована при житті князя В.-К. Острожського), Рафаловці (згадується у 1646 та 1649 рр.), Собищицях (заснована 1646 року), Сокулі, Староконстантинові (згадується у 1617 р.), Тихомлі (згадується у 1641–1643 рр.), Шпанові (згадується у 1626–1629 рр.). Найменше социніанських общин було в інших регіонах України. На Київщині відомі общини в Ушомирі (40-ві рр. XVII ст.), Шершнях (пер. пол. XVII ст.), на Побужжі – у Білій Підлясці, Венгрові, Гоздові (із 1617 р.), Круп'ї (пер. чв. XVII ст.), Мордах, Суражі (поч. XVII ст.). Були вони на Галичині, існують згадки про общини у Заршині, ймовірно, були й на Поділлі, але, на жаль, відомості до нас не дійшли [5].

Церковна організація социніан нагадує кальвіністську. На пасторах, вибраних синодом, покладений обов'язок проповідувати Слово Боже. Внутрішніми справами социніанської общини і її потребами завідували сеньйори (старійшини) та диякони, вибрані самою общиною. Обряд у социніан досить спрощений, основна увага приділена проповіді й колективному читанню Біблії. Святкували суботній день, хоча в громадах дозволялося кожному вибирати вихідний день за власним бажанням. Права втручання держави у справи церкви социніани не визнавали. Вони вимагали повної віротерпимості,

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Луговий Олег (Одеса) Найм скандинавських воєнків у Київській Русі та Візантії в цифрах	3
Юсупович Адріан (Варшава, Польща) К вопросу о назначении игумена Стефана Владимирским епископом	7
Нагірний Віталій (Краків, Польща) “Да и Галич”: з історії відносин галицько-волинських князів із монголами у 1240-х рр.	9
Кузьма Тетяна (Рівне) Організація державного апарату: від Київської Русі до конституції Пилипа Орлика	12
Рибачок Ірина (Острог) Єврейська та татарська громади в містах Південно-Східної Волині в кінці XVI – першій половині XVII століття	17
Васильсва Ольга (Київ) До структури управлінського апарату гетьманського двору: дозорці та старости гетьманських маєтностей (1687–1734 рр.)	20
Конопка Наталія (Острог) Розв’язання малоросійським військовим губернатором Миколою Григоровичем Рєпніним проблем міського урядування	24
Мацко Наталія (Тернопіль) Взаємовідносини російських військовослужбовців із населенням Правобережної України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)	29
Кізлова Антоніна (Київ) Списки чудотворних ікон у системі святинь Києва кінця XVIII – початку XX ст.	33
Тимочко Ірина (Рівне) Кременецьке Свято-Миколаївське Богоявленське братство: ретроспектива	36
Косар Ірина (Івано-Франківськ) Діяльність Володимира Охримовича у студентському товаристві “Академічне братство”	39
Дацків Ігор (Тернопіль) Формування зовнішньополітичної концепції Українською Центральною Радою від автономії до незалежності	43
Хома Іван (Львів) Становище Окремого загону Січових Стрільців на час листопадового повстання у Львові	47
Долганов Петро (Рівне) Євреї в спектрі економічної політики ЗУНР	51
Заставецька Наталія (Тернопіль) Популяризація ідеї збереження пам’яток у Східній Галичині у 1920–1930-х р. (на прикладі діяльності Національного музею у Львові)	54
Гуменюк Оксана (Рівне) Масові репресії радянського режиму проти населення західноукраїнських земель (1939–1941 рр.)	57
Кратюк Ірина (Рівне) “Шуцманшафт”: місце й роль у контексті українсько-єврейських взаємин часів Другої світової війни	59
Дудка Наталія (Рівне) Військово-політична діяльність Дмитра Палієва в роки Другої світової війни	62
Шевченко Лілія (Київ) Рівень споживання сільського населення України в роки хрущовської “відлиги” як показник якості його життя	64
Кузьмич Микола (Луцьк) Розвиток промисловості Волинської області в 1950-х – середині 1960-х років	68
Мазуркевич Альона (Київ) Рівень розвитку дошкільних закладів освіти як показник якості життя сільського населення України в 60-х – 80-х рр. XX століття	72
Колядинський Василь (Луцьк) Луцький автомобільний завод в роки незалежності (1991–2008 рр.)	75

Мушкевич Олег (Луцьк) Проблеми формування національної ідентичності та культури політичної свідомості української нації	80
Киридон Алла (Київ) Діяльно-христова церква в Україні: проблемне поле досліджень	83

СЕКЦІЯ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Троян Сергій (Рівне) Колонізаційно-підприємницька діяльність німецького купецтва в Південній Америці у XVI ст.	87
Шеретюк Руслана (Рівне) Перехід уніатів Білорусі в римо-католицизм на початку XIX століття та реакція на нього уряду крізь призму російського імперського законодавства	91
Івчик Наталія (Рівне) Право і безправ'я єврейського населення Російської імперії XIX століття	96
Троян Павло (Рівне) Концептуальні підходи в Німеччині до проблем імперської політики в другій половині XIX ст.	98
Валух Людмила (Рівне) Берлінська конференція (1884–1885 рр.): політична боротьба в Англії навколо питання про її колоніальні здобутки та втрати	101
Даценко Ірина (Київ) Дисертація та інститут наукової атестації в університетах Російської імперії (другої половини XIX – початку XX століття)	104
Кукса Олександр (Мінськ, Республіка Білорусь) Государственно-политическое строительство в 1917–22 гг.: основные тенденции в современной историографии Беларуси и России	107
Бунечко Сергій (Рівне) Аграрна реформа в Польщі: тенденції та особливості (1920-ті роки)	110
Постоловський Руслан (Рівне) Генеза й еволюція чеських національно-демократичних ідей: історичний дискурс	114
Дзюбишина Наталія (Рівне) Реформаційний рух у педагогіці Чехословаччини в міжвоєнний період	119
Боровець Марія (Рівне) Мюнхенська конференція: випадковість чи закономірність історії	122
Сай Галина (Рівне) “Десятилітній план” нової сіоністської організації: амбівалентність оцінки в контексті польсько-єврейських відносин	124
Субот Олександр (Рівне) Політичні чистки у верхівці Комуністичної партії Чехословаччини 1949–1963 рр.: їх причини і характер	127
Купрій Тетяна (м. Бровари Київської обл.) Роль Людвіга Ерхарда у проведенні економічної реформи 1948 р.: досвід повоєнної Німеччини	133
Поспелов Андрій (Одеса) Тероризм в умовах біполярного світу (1960–початок 1990-х рр.): спроба концептуального аналізу	137
Троян Віктор (Рівне) Пан'європейський рух в умовах краху комуністичних режимів у Центрально-Східній Європі	141
Яцечко Світлана (Луцьк) Причини та перебіг грудневих подій в Польщі у 1970 р.	142
Крисенко Дмитро (Київ) США в іраксько-кувейтському протистоянні 1988–1990 рр.: миротворець чи провокатор?	145
Мисан-Мілясевич Володимир (Львів) Шанхайська організація співпраці як провідний учасник антитерористичної боротьби	148
Десятничук Ігор (Рівне) Розвиток громадянського суспільства як об'єкт історичного дослідження	150
Гайдукевич Анастасія (Рівне) Аналіз діяльності українських організацій в Чеській республіці (1993–2006 рр.)	154

СЕКЦІЯ ІІІ. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Синюк Сергій (Рівне) Сліди культурних зв'язків Волині та Малопольщі у волинській книжності доби Володимира Васильковича	159
Тимощук Ольга (Львів) Социніани на Волині	161
Шмид Олександр (Рівне) Трудова імміграція поляків у Волинську губернію (1861–1914 рр.)	165
Немець Віктор (Львів) Весільний етап заручин на Волині і Поліссі: порівняльний аналіз (середина ХІХ – початок ХХ ст.)	168
Борщевич Володимир (Рівне) Культурно-просвітницька, благодійна праця православного духовенства Волині у 20–30-х рр. ХХ ст.	171
Переходько Наталія (Рівне) Медичне обслуговування населення м. Рівного (1921–1939 рр.)	175
Візитів Юлія (Рівне) Волинський Гонтар (Теодосій Довгалюк) – життєвий шлях будівничого пластової домівки	177
Ковальчук Тетяна (Острог) Внесок Волинського краєзнавчого товариства і опіки над пам'ятками старовини у розвиток туризму на Волині у міжвоєнний період	180
Самсонюк Тетяна (Рівне) ОУН у Західній Волині осені 1939 – літа 1941 років: вектори державотворчої діяльності та покарання за неї	183
Ленартович Олег (Луцьк) Відновлення організаційної мережі ОУН на Волині у 1939–1941 рр.	187
Булига Ірина (Рівне) Конфліктогенний потенціал міжправославних відносин на Волині у 1941–1942 рр.	190
Доброчинська Валентина (Рівне) Розвиток освіти Рівненщини в умовах окупаційної влади (1941–1944)	193
Абрамчук Катерина (Рівне) Вербувальна політика Німеччини на Волині в період Другої світової війни: особливості та шляхи втілення	196
Ковальчук Іван (Київ) Діяльність УПА на території Житомирської області в 1943 р.	199
Іванченко Володимир (Київ) Обставини загибелі письменниці та учасниці підпілля ОУН (Б) на Рівненщині Людмили Фої	202
Польова Юлія (Київ) Йосип Демчик (“Луговий”) – провідник Дунаєвського та Вінницького надрайонів ОУН (б) на Поділлі (1946–1951)	205
Ільницький Василь (Дрогобич) Керівний склад Дрогобицького надрайонного проводу ОУН (весна 1945 р.–1952 р.)	207
Борейко Галина (Рівне) Роль “Просвіти” у піднесенні національно-культурної свідомості у 80–90-ті роки ХХ століття	212
Писцьо Віталіна (Рівне) “Голос Сарненщини” – легальний пресовий орган періоду окупації	215
Прокопчук Сергій (Рівне) Початок будівництва “Козацьких могил”	218
Гілевич Ігор (Львів) Польові етнографічні дослідження Полісся України науковцями львівського скансену: історія, географія, тематика, результати та подальші перспективи	221

СЕКЦІЯ ІV.

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

Яцечко Тетяна (Луцьк) Історична топографія Кременця Х–XIV ст. за літописними архітектурно-археологічними джерелами.....	226
Красножон Андрій (Одеса) Проблема датування оборонного рову фортеці Білгород на Дністрі	229
Чекурков Василь (Рівне) Археологічні джерела литовсько-польської доби про м. Дубно за матеріалами досліджень 2005 р.	234
Войтюк Олексій (Рівне) Характеристика замку в селі Тайкури на Рівненщині	236
Ващук Дмитро (Київ) Документи великого князя Свидригайла (за матеріалами 22 Книги записів Литовської Метрики)	237
Блануца Андрій (Київ) Земельні надання Сигізмунда II Августа на Волині: джерела дослідження	241
Сажок Оксана (Луцьк) Історіографія бібліотечної та видавничої діяльності церковних православних братств Волинської губернії у другій половині XIX – на початку XX століть	243
Дутчак Олена (Івано-Франківськ) Проблеми інституалізації галицького краєзнавства в українській та польській історіографії	247
Двуреченська Олександра (Дніпропетровськ) Органи міського самоврядування Катеринослава: історіографія питання	251
Музичин Ірина (Івано-Франківськ) Сучасна російська історіографія про зовнішньополітичні плани Росії щодо західноукраїнських земель наприкінці XIX – на початку XX ст.	255
Рябчикова Фаїна (Луцьк) Джерела до вивчення діяльності етнографічного відділу Волинського науково-дослідного музею (1920–1931 рр.)	259
Сова Андрій (Львів) Символіка пластового куреня “Лісові чорти” у Львові	267
Надурак Наталія (Івано-Франківськ) Українська історіографія про зовнішньополітичну діяльність ОУН (1929–1941)	271
Марченко Наталія (Острог) Періодичні видання як історичне джерело	275
Мальована Марія (Івано-Франківськ) Соціально-економічний розвиток західноукраїнськьї земель в 1950-х – першій половині 1960-х рр. у світлі вітчизняної історіографії	278
Корнійчук Любов (Острог) Співпраця Аркадія Жуковського в журналі “Український історик”	282
Хеленюк Анастасія (Острог) Професор Любомир Винар як редактор журналу “Ethnic Forum”	287
Клинова Галина (Рівне) Проблеми давньої історії України у творчості Олександра Домбровського	290
Наконечна Ольга (Івано-Франківськ) Національно-культурне відродження етнічних меншин України у 1985–1991 рр.: вітчизняна історіографія	293
Матлай Любава (Київ) Дипломатія Іспанії в період консолідації (80–90-ті роки XX століття): історіографія проблеми	297
Грачевська Таміла (Дніпропетровськ) Проблеми українсько-турецьких відносин: історіографічна традиція та новітні підходи	302
Годованська Оксана (Львів) Релігійні практики українських трудових мігрантів четвертої хвилі	305
ДАНІ ПРО АВТОРІВ	307
ЗМІСТ	310

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В.Б. Самсонюк, Л.М. Федорук**

Обкладинка – **Г.В. Волохов**

Підписано до друку 27.11.2009 р.

Папір офсетний. Гарнітура "Times New Roman".

Наклад 300 прим. Обліково-видавничих аркушів 37,9.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028.